


Iktatószám	Budapestre vonatkozó ujságcikkek		Osztályozás
	Szerző	Demeter	Hely
	Cím	Ybl Miklós	Idő
	Forrás:	Új Idők	Személy
	Bp.	1914. 11/5	Helyszám
	(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)

92

Ybl Miklós

"1914"



F.M.

Ybl Miklós

1814—1914.

kozp. nyomt. 11. cs. 81. sz.

A centennáriumok közül, a nagy emberek születésnapjának százéves fordulójából, az idén számunkra is jut néhány. Az egyik ily ünneppé avatott napon Kemény Zsigmondnak, a magyar irodalom reprezentatív emberének gyujtottunk nemrég örömtüzeket. Akiről most szólunk, az a kultúra másfajta munkása. Kezében nem a mondatokat író toll működött egy egész életen át, hanem a körző és rajzón. Eszköze, amellyel szépségeket valósított meg, amellyel gondolatait fejezte ki, nem a szó volt, hanem a mázsás kő és téglá. Ő is volt költő, de az építészet költője. Ő is terveket kovácsolt műhelyének óráiban, mint ahogy ezt a mesemondók teszik. E tervek azonban nem csupán a fölemelő gyönyörködtetés céljait szolgálták, hanem a praktikus szükségletét is. Nem regények születtek tehát e tervekben, hanem házak, kastélyok, templomok, bérpaloták és egy színház, amely finom arányaival s kedveségével e nemben egyike a legszebbeknek Európában, s amelyről, közelebbi megnevezés helyett, elég talán csak annyit mondanunk, hogy az Andrássy-úton áll.

Az a centennárium, amely a múltból egy nagy építőművész magyar alakját hozza elénk: Ybl Miklósé, aki 1814 április hatodikán született Székesfehérváron. Ha visszatekintünk az életre, amely az övé volt: valóban nem igen találunk példát, amelyet jobban hevített volna a produktív munka szeretete s a haladó szellem. Amikor ő mint egyszerű, foglalkozást kereső fiatal ember beállt Pestre: az ikerváros, Pest és Buda nemcsak méreteiben mutatta egy-egy kisváros képét. Visszonyai hasonló természetűek, utcái s épületei ugyanily megjelenésűek voltak. Alig különböztek a XVIII. század falusias jellegű városától. Az a lendület, ami a negyvenes években kapta el a lelkeket, s amit magyar reneszánsznak nevezünk, még meglehetősen messze volt. Hatásai, jelei, alig hogy gyöngén föltündezni kezdtek, a még német szóra hallgató Pest belső életé-

ben s külső arculatán. A Nemzeti Múzeumon már dolgoztak ugyan a kőművesek, de még nem állt az Akadémia, a Lánchíd, a Nemzeti Színház, a Kereskedelmi Testület dunaparti háza, a Nemzeti Kaszinó. Amikor aztán a hetvenhétéves Ybl, 1891-ben, mint ősz, fehérhaju mester befejezi pályafutását: nem Pestnek, hanem Budapestnek int búcsút. Egy városnak, amely félmillió lakost számlál, boulevardjai vannak, amelyben a kulturát szolgáló intézmények már eredményes műltra tekinthetnek vissza.

Ez a múlt ama generáció — a Széchényiek, Andrássyak nemzedékének — kitörülhetlen dicsősége, amely az új, a modern Magyarországhoz a gyökereket ültette el, s amelyhez Ybl Miklós is tartozik. Azt a pallérozódást, amelyet nagy költőink, tudósaink, államférfiaink munkáltak a maguk területén: az építészetben Ybl Miklós képviseli európai színvonalon. A múlt század közepe után, a politikai kibontakozás éveivel újra fejlődni kezdő főváros, reája bízta legjelentősebb középítkezéseit. Nem volt senki, aki nála ezt hivatottabban végezhetne volna. Sőt azt kell mondanunk, hogy egyedül ő volt az erre hivatott.

Az az élet, ami az Ybl Miklósé volt, még más szempontból is érdemes arra, hogy elsősorban a dolgozó Magyarország ifjúsága elé állíttassék. Oly érények találhatók ugyanis benne, amelyek ma nem tartoznak a fölötte követett érények közé. Bölcsője egyszerű, szerény kis polgár-bölcső. Hiányzott mellőle minden oly kedvező auspicium, amely pályáját már előre simává, könnyebbé tehetné volna. A társadalmi születettség szerencsés körülményeiben, vagy valami öröklött név előkelőségében nem volt része. Amikor Pestre jön, félénken kopogtat be Pollák Mihálynál, a Nemzeti Múzeum építőjénél, aki — mert éppen szüksége volt munkaerőre — fölfogadja. Münchenben s a bécsi akadémián szerzett ismeretei mellett is azonban egyelőre korántsem jut valami irigylendőnek tetsző pozícióhoz. Nem a tervezőasztal az, amelyen dolgozhat, hanem az épületet körülfogó állványok s meszet rejtő vályuk világa. Belép a kőműves-céhbe s fehér kötényt köt. Itt, egész alant, kezében a habarcsverő kanállal és kalapáccsal, kezdi tehát pályáját Ybl Miklós.

S mégis, ez a pálya megállás és zökkenés nélkül, szinte egyenes vonalban visz előre, oly lendülettel s oly magaslatra, hogy aki az egészet tekinti át, kétség-telenül érzi regényszerű, romantikus ízét. A kötényt viselő kőműveslegény szürke alakja egyre tovább jut, mind följebb, a rábizott feladatok tekintetében épp úgy, mint a társadalom, az állam, a tudományos és művészeti világ részéről jövő megbecsülés, a külső siker dolgában. Mindent megkap, amit az ő idejében a kultúra ilyfajta munkása kaphatott, sőt alkonyba hajló életén oly kitüntetés éri, ami rajta kívül máig se jutott ki építőművésznek. A magyar főrendiház tagja lesz Ybl Miklós, a székesfehérvári polgár-gyerek.

Arra itt most nincs helyünk, hogy tevékenységet, műveit részletesen ismertessük, vagy akárcsak pontosan felsoroljuk. Azok, amik legnagyobb szabású munkái voltak, úgvis régóta bent élnek a közönség köztudatában. Az Opera, a lipótvárosi bazilika, amelyek már deresedő hajjal, de nem esökkenő alkotóerővel tervezett, s amelyek közül ez utóbbinak, a bazilikának teljes elkészülését már nem is érthette meg. Ezekon kívül azonban egész sor építmény örzi kivételes képességeinek, szellemének s izlésének nyomát, amelyek közül nem tudjuk, hogy mit említsünk előbb. A fiatalabb korára eső nevezetes főt templomot és kastélyt. Vagy későbbi műveit, a Vámbázát, margitszigeti fürdőt, a Lovardát, a régi országházat, a Várbazárt, a gróf Festetich-, Károlyi-, Degenfeld-, Pálffy-

palotákat a Múzeum körül, amelyek mind az olasz reneszánsz stílusában készültek, s már bizonyos patinás darabjait adják a modern Budapestnek.

Szobra Budán, a Várbazár szomszédságában áll. A szobor hallgató, mozdulatlan és néma bronz. De ahogy Augustus császár mondta híveinek: téglából épített Rómát találtam, s márványból épített Rómát hagytam hátra, — a szobor is elmondhatná, ha módja volna rá: üres telkeket, kis pesti házakat találtam, s palotákat hagytam hátra.

Demeter